

Zygmunt K. Kacprzak

"Praktisches Wörterbuch der
Religionspädagogik und Katechetik",
wyd. Edgar Josef Korherr i Gottfried
Hierzenberger, Wien-Freiburg-Basel
1973 : [recenzja]

Collectanea Theologica 45/3, 224-225

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

snej metody. Przy tym nie pomija środków audiowizualnych. Tak np. w jednostce *Namaszczenie w Betanii* proponuje zastosowanie fragmentu musicalu *Jesus Christ Superstar*, pod warunkiem, że dzieci będą zaopatrzone w niemiecki tekst libretta. Wydaje się przeto, że mimo wspomnianych powyżej braków twórczy nauczyciele religii, osobiście zaangażowani w życie Kościoła, mogą owocnie wykorzystać materiał przygotowany przez G. Miller. Podręcznik *Biblische Unterweisung* może więc być dobrą pomocą dla katechetów języka niemieckiego, dopóki nie zostanie zastąpiony przez nowe ujęcie katechezy, stapiające w każdej jednostce tematycznej elementy antropologiczne, biblijne i doktrynalne.

ks. Julian Sulowski SJ, Warszawa

Praktisches Wörterbuch der Religionspädagogik und Katechetik, wyd. Edgar Josef Korherr i Gottfried Hierzenberger, Wien-Freiburg-Basel 1973, Verlag Herder, 1115.

Zarówno pedagogika religijna, jak i katechetyka uprawiają swą refleksję w kontekście określonych i ciągle zmieniających się uwarunkowań czasu. Rezultatem zaś takiego stanu rzeczy jest bardzo bogata literatura. Czytelnik, który nie jest fachowcem w wyżej wymienionych dziedzinach wiedzy, styka się niejednokrotnie w czasie lektury z nową, nieznaną mu terminologią, z nowymi akcentami, które powodują odmienne od dotychczasowego ujęcie zagadnień pedagogiczno-religijnych czy katechetycznych.

Autorzy recenzowanego słownika chcą przyjść z pomocą wszystkim czytelnikom, którzy interesując się rozwojem pedagogiki religijnej i katechetyki zagłębiają się w lekturę z dziedziny wyżej wymienionych nauk. Zamieszczone w słowniku hasła mają wyjaśniać nowe i niezrozumiałe dla niefachowca pojęcia, na jakie on napotyka w trakcie lektury publikacji z zakresu pedagogiki religijnej i katechetyki.

W słowie wstępnym słownika podkreśla się, że jego autorzy mają szczególnie na uwadze tych wszystkich, którzy praktycznie uprawiają działalność religijno-pedagogiczną i katechetyczną. Ich praktyczne zaangażowanie nie pozwala im na wnikliwe i czasochłonne analizy teoretyczne. Mają więc prawo oczekiwać od swych kolegów teoretyków, aby pomogli im poruszać się skutecznie po rozległych terenach wiedzy religijno-pedagogicznej i katechetycznej. Tym też tłumaczy się użycie w tytule słownika przymiotnika „praktyczny”.

Na treść słownika składa się ponad 1600 haseł wyjętych z różnych czasopism specjalistycznych oraz stosowanych w praktyce pedagogiczno-religijnej i katechetycznej. Charakterystyczny jest brak haseł nazwiskowych. W strukturze treści objaśniającej hasła widoczny jest wysiłek autorów słownika przerzucenia pomostu między tradycyjnymi ujęciami a nowymi dążeniami, jakie zachodzą w rozwoju obu interesujących nas dyscyplin naukowych. W objaśnieniu haseł dotyczących działalności religijno-pedagogicznej i katechetycznej uwzględnia się zasadniczo tereny krajów języka niemieckiego.

Przy wielu hasłach, oprócz zwięzłego wyjaśnienia, autorzy dołączają literaturę za pomocą której czytelnik może uzupełnić i pogłębić problematykę dotyczącą treści danego hasła.

Na podkreślenie zasługuje bogaty zestaw literatury, który znajduje się w dodatku słownika (s. 1086—1114). Czytelnikowi, który dzięki inspiracji haseł słownika zapragnie wnikliwszego studium, autorzy proponują do wyboru kilkaset tytułów. Na podstawie analizy lat wydania zamieszczonych tam pozycji bibliograficznych możemy wnioskować, że jest to literatura najnowsza.

Nastawienie praktyczne słownika podkreśla także fakt zamieszczenia przez jego autorów siedemdziesięciu tytułów śpiewników religijnych, które mogą być przydatne w katechizacji lub w życiu liturgicznym katechizowanych.

Tak więc słownik ten w rękę katechety-praktyka ukazuje mu w jakiś sposób całokształt współczesnej wiedzy pedagogiczno-religijnej i katechetycznej. Swoją treścią inspiruje go także do nowych przemyśleń i ujęć tych wszystkich elementów, które stosuje on w konkretnym procesie katechetycznym.

ks. Zygmunt K. Kacprzak OFM, Katowice

Bernhard FRALING, *Mystik und Geschichte. Das „ghemeyne leven” in der Lehre des Jan van Ruusbroec*, Regensburg 1974, Verlag Friedrich Pustet, s. 510.

Współczesny człowiek nie zadowala się teoretycznym poznaniem, szuka weryfikacji swoich przekonań w doświadczeniu. Z doświadczeniem w zakresie przeżycia religii wiąże się sprawa mistyki. Niekiedy może się wydawać, że życie mistyczne jest przeciwieństwem życia wiary, ponieważ przekaz wiary ustępuje bezpośredniemu indywidualnemu doświadczeniu przeżycia zjednoczenia z Bogiem. W takim ujęciu mistyczne doświadczenie religijne niewiele miałoby wspólnego z życiem wiary szerszych kręgów chrześcijan. Do odmiennych poglądów na tę sprawę dochodzi jednak B. Fraling, autor naukowej monografii na temat współzależności mistyki i wymiaru historycznego chrześcijaństwa w twórczości Jana van Ruusbroeca.

Swoje naukowe studium, które stało się przedmiotem pracy habilitacyjnej na uniwersytecie w Monachium w roku 1968, poświęcił autor gruntownej analizie określenia *ghemeyne leven* w nauce Ruusbroeca, która oznacza — najogólniej — „wspólnotę życia”. Opublikowane studium składa się z dwóch części. W pierwszej autor zajmuje się sprawami terminologii Ruusbroeca, w drugiej zaś przechodzi do analizy jego poglądów koncentrujących się wokół pojęcia *ghemeyne leven*. Jak się okazuje w toku rozważań, przerwem „wspólnoty życia” jest sam Bóg, jeden w trzech Osobach. Autor monografii poświęca właśnie pierwszy rozdział drugiej części dzieła „wspólnocie życia” w Trójosobowym Bogu, a następnie w dziele stworzenia i wcielenia Syna Bożego. Z kolei w rozdziale drugim przechodzi do przedstawienia poglądów Ruusbroeca odnośnie do historii zbawienia oraz jej aktualizacji w życiu religijnym jednostek. „Wspólnota życia” polega na udzieleniu się Boga człowiekowi i odpowiedzi życia tego ostatniego w stosunku do Boga. „Poruszającą siłą” tego procesu umacniania „wspólnoty” jest Duch Święty. Proces narastania wspólnoty cechuje polaryzacja wewnętrznego przeżycia mistycznego oraz jego sakramentalnego ujawniania przez zaangażowanie w historię zbawienia (ekskurs pierwszy). „Wspólnota życia” człowieka z Bogiem na płaszczyźnie nadprzyrodzonej stawia jednak zarazem zagadnienie wolności ludzkiej, którym autor zajmuje się dodatkowo w ramach ekskursu drugiego.

W wyniku swoich badań autor dochodzi do wniosku, że *ghemeyne leven* w ujęciu Ruusbroeca ujawnia, jak głęboko mistycznego zjednoczenia z Bogiem nie zmierza bynajmniej do izolowania człowieka od innych ludzi i zasklepienia go w sobie, lecz wprost przeciwnie do otwarcia na wymiar sakramentalny i historyczny zbawienia w Chrystusie i w Kościele. To właśnie jest kryterium autentyczności zjednoczenia mistycznego. Dlatego też życie mistyczne nie sprzeciwia się życiu wiary, ani nie stawia mistyka na marginesie życia wiary Ludu Bożego, lecz przyczynia się do pogłębienia „wspólnoty życia” z Bogiem w społeczności ludzkiej.

Omawiana praca została opublikowana w ramach znanej serii *Studien zur Geschichte der katholischen Moraltheologie* i odznacza się w wybitnym